

ODDĚLENÍ: Ascomycota

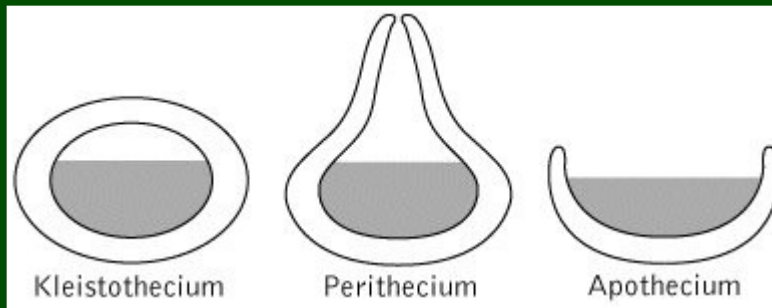
ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA

- pohlavní proces → dikaryotické hyfy → askus (vřecko), zde mitóza a tvorba spor (zpravidla 8)
- obvykle sdruženy do **plodnic (askomat)**
- vřecka a askospory (tzv. teleomorfa – perfektní stadium) se za normálních podmínek často vůbec netvoří a houba žije v **imperfektním stadiu (tzv. anamorfa)**
- nebo se obě „formy“ v životním cyklu doplňují či střídají

TYPY PLODNIC ASKOMYCETŮ

kleistothecium - uzavřené, otvírá se rozpadem; vřecka neuspořádana

perithecium - $\pm$ kulovité, často zanořené ve sterilní hmotě stromatu; vřecka uspořádana v theciu, mezi nimi se tvoří sterilní hyfová zakončení - parafýzy, na vrcholu ústí - ostiolum

apothecium - miskovitá plodnice (odvozeně pak různých tvarů); vřecka a parafýzy uspořádaný v theciu na povrchu plodnice

TŘÍDA: *Eurotiomycetes*

řád: *Eurotiales*

Elaphomyces – jelenka

makroskopická podzemní
kleistothecia pokrytá silnou
peridií, prototunikátní vřecka
mykorhizní houby, díky své
vůni často vyhrabávané zvěří

TŘÍDA: Leotiomycetes

ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA

- do této třídy jsou dle nových studií na molekulární úrovni kladeny dvě morfologicky a ekologicky odlišné skupiny (padlí a inoperkulátní diskomycety)
- padlí (řád *Erysiphales*) jsou biotrofně parazitické houby, extramatrikální mycelium se vytváří na povrchu listů napadených rostlin, kulovitá askomata jsou označována jako erysiphální perithecia; askomata bývají opatřena tvarově specifickými přívěsky a obsahují pro daný rod charakteristický počet vřecek; celkem 13 rodů a téměř 500 druhů

Microsphaera alphitoides padlí dubové

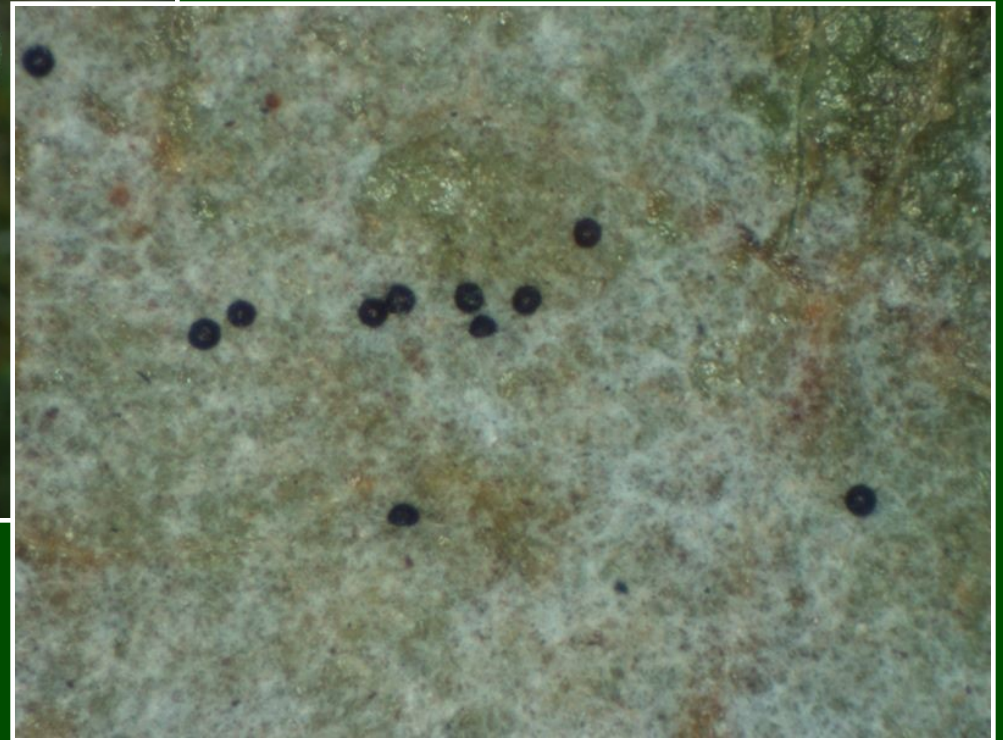

(herbářová položka)

Jeden z nejhojnějších zástupců řádu *Erysiphales*, častý na podzim na dubových listech.

povrch listu při malém zvětšení
– mycelium a kulovité plodnice

Microsphaera alphitoides padlí dubové

(mikroskopický preparát)

Askomata (kleistothecia) jsou opatřena rozvětvenými hyalinními přívěsky.

V askomatu je větší počet vřecek.

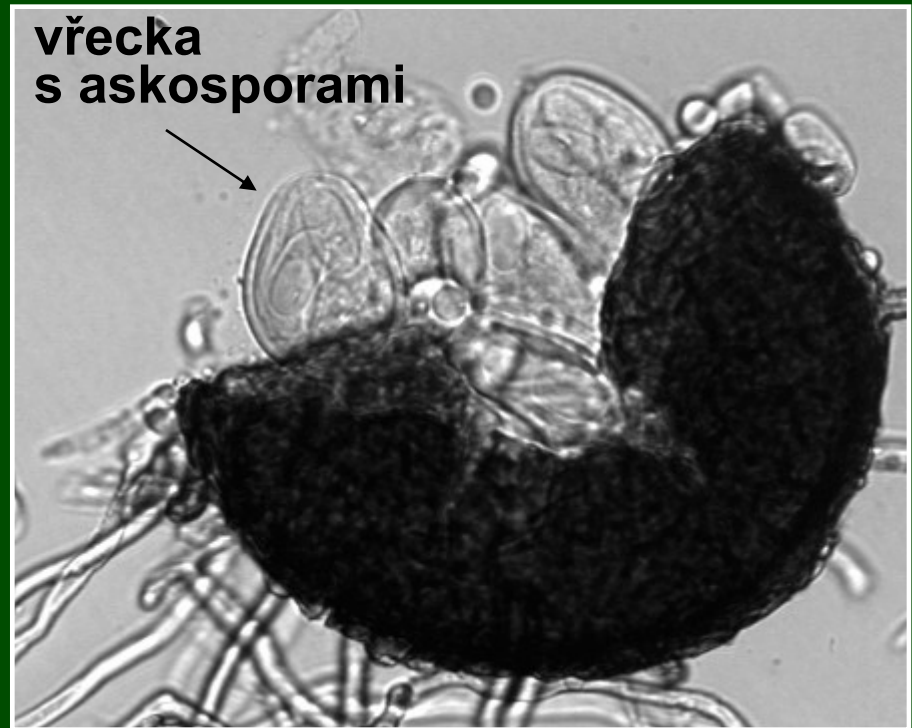
přívěsná
vlákna

askoma s přívěsnými vlákny

vřecka
s askosporami

Třída: Leotiomycetes

řád: Helotiales

ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA

inoperkulátní diskomycety

přisedlá nebo stopkatá apothecia, velikosti několik milimetrů až centimetrů, vznikají někdy na sterilních útvarech - **sklerociích** nebo **stromatech**

vřecka unitunikátní, inoperkulátní, otevírají se pórem, spory jsou jedno- nebo vícebuněčné

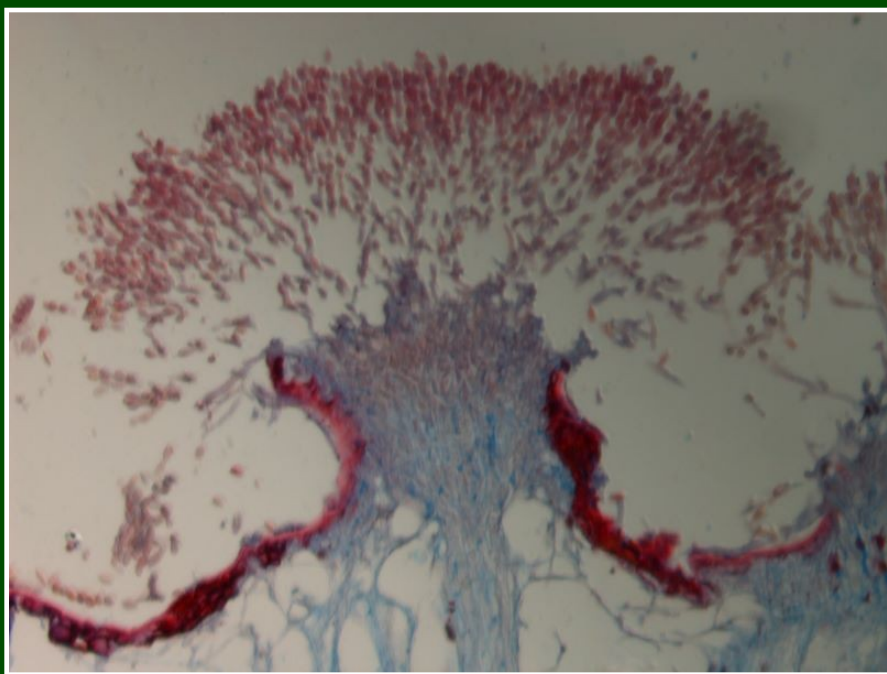
zástupci saprofytičtí i parazitičtí

Monilinia fructigena
(anamorfa *Monilia fructigena*)
- hlízenka ovocná

„černá hniloba“

vpravo koncentricky uspořádané
polštářky konidioforů (sporodochia)
imperfektního stadia, vlevo průřez sporodochiem s konidiofory

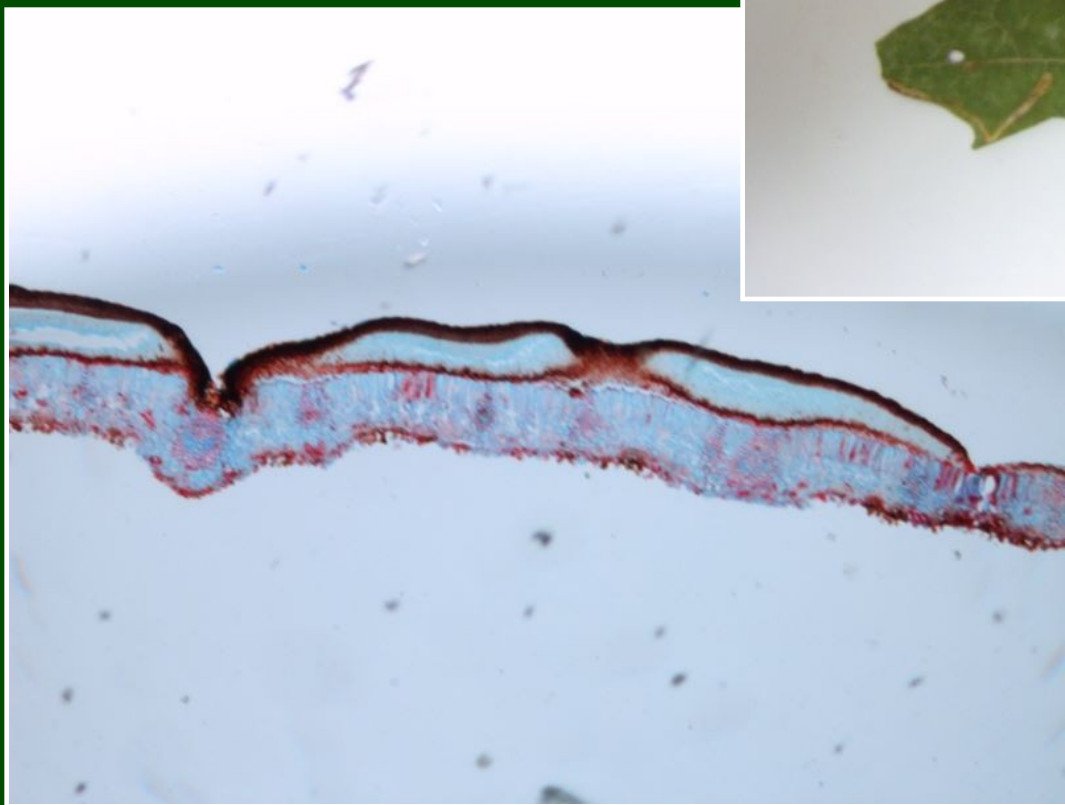

ŘÁD: Rhytismatales

Rhytisma acerinum

svraštělka javorová

stromata na listech javorů

průřez stromatickým ložiskem
na povrchu listu

TŘÍDA: Sordariomycetes

ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA

- peritheciální unitunikátní vřeckovýtrusé houby
- askomata (perithecia) jsou často zanořena do stromatu
- hojné jsou anamorfy, některé ekonomicky (fytopatologicky) významné
- výskyt na širokém spektru substrátů (dřevo, bylinný opad, mrtvý hmyz, exkrementy býložravců apod.)

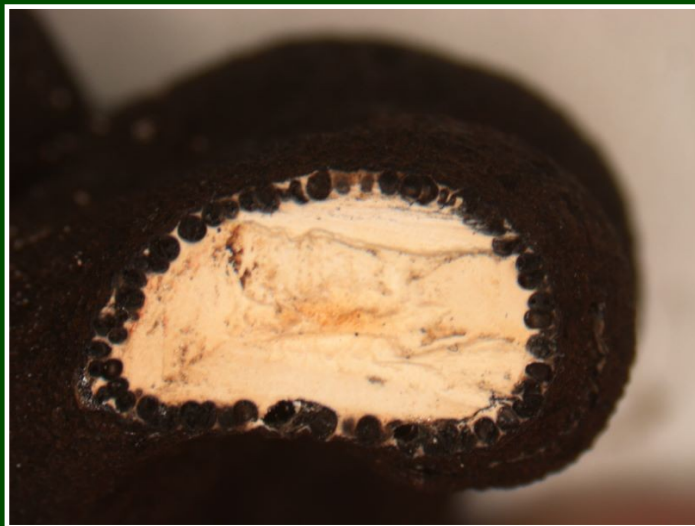

Xylaria polymorpha
dřevnatka mnohotvárná

(herbářové
položky)

Stromatický lignikolní askomycet, jehož několik centimetrů velká, kyjovitá stromata (teleomorfy) lze nalézt na mrtvém vlhkém dřevě listnáčů.

Ve stromatech jsou askomata (perithecia).

Nectria cinnabarina – rážovka rumělková (herbářová položka)
(anam. *Tubercularia vulgaris*)

Shluky červených perithecií a růžové polštářky anamorfy ve velkých skupinách na větvích listnatých stromů.

polštářovitá sporodochia anamorfy, známé pod jménem *Tubercularia*

perithecia nahlučená
kolem rudimentárního
stromatu (teleomorfa)

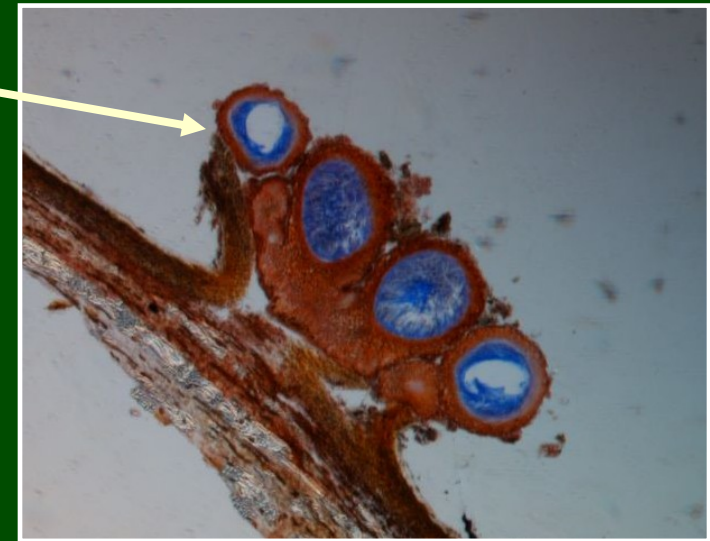

Nectria cinnabarina – rážovka rumělková

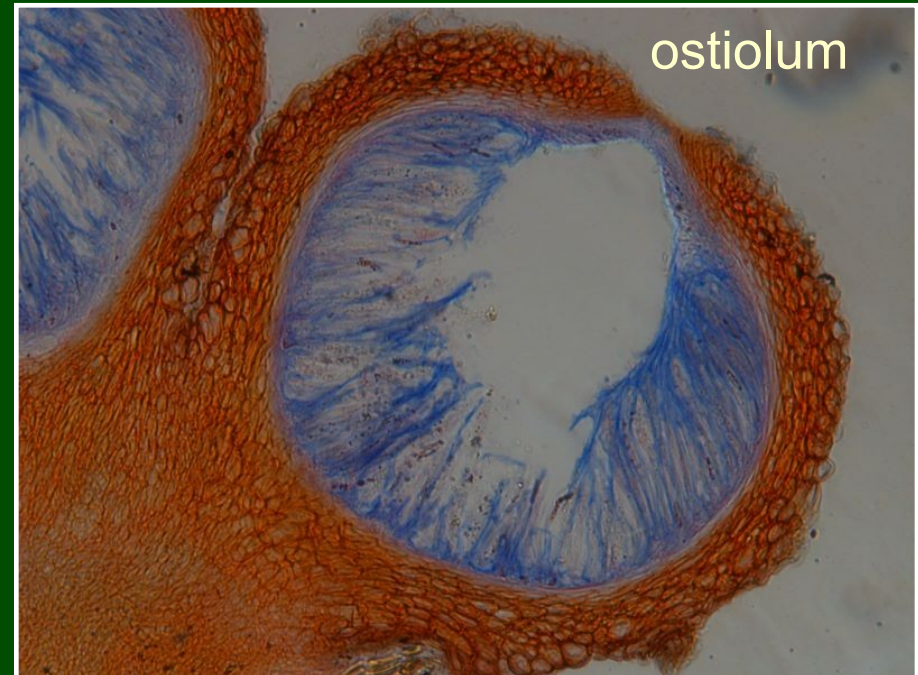
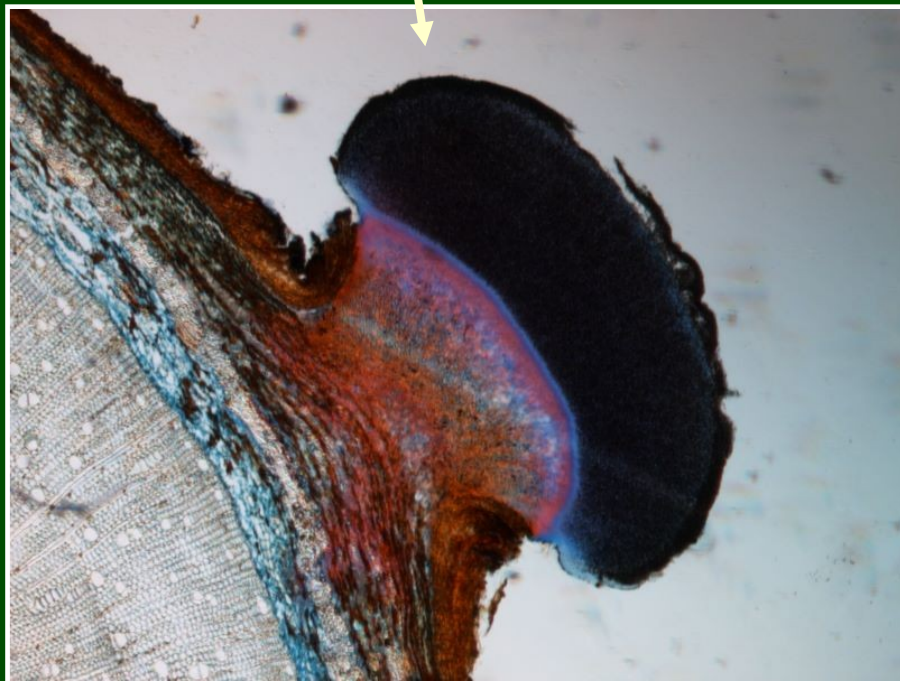
(trvalé preparáty)

perithecia nahloučená kolem rudimentárního stromatu (teleomorfa)

polštářovitá sporodochia anamorfy, známé pod jménem *Tubercularia*

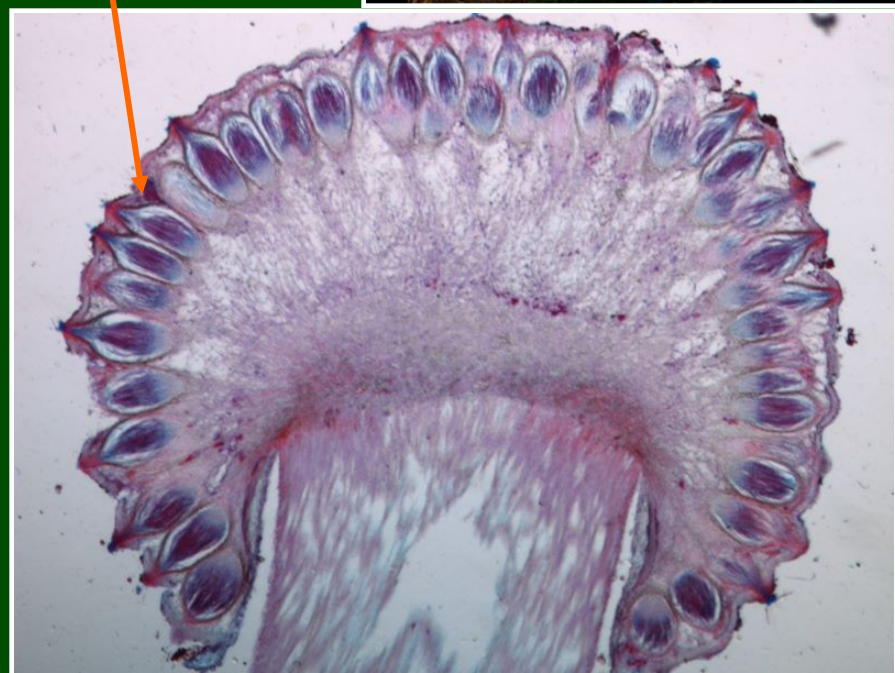
Claviceps purpurea – paličkovice nachová

Parazit trav, jejichž obilky přeměňuje na sklerocia; na nich po odpadnutí vytváří paličkovitá stopkatá stromata

sklerocia silně toxická, využití ve farmacii

perithecia zanořená do hlavičky stromatu

TŘÍDA: Pezizomycetes

ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA

- operkulátní diskomycety, asi 165 rodů a 1100 druhů
- askomata jsou často výrazně modifikovaná apothecia
- vřečka funkčně unitunikátní, otevírají se víčkem
- většinou půdní saprotrofní organizmy, často na mrtvém dřevě a rostlinném opadu, některé druhy jsou mykorhizní, antrakofilní nebo koprofilní

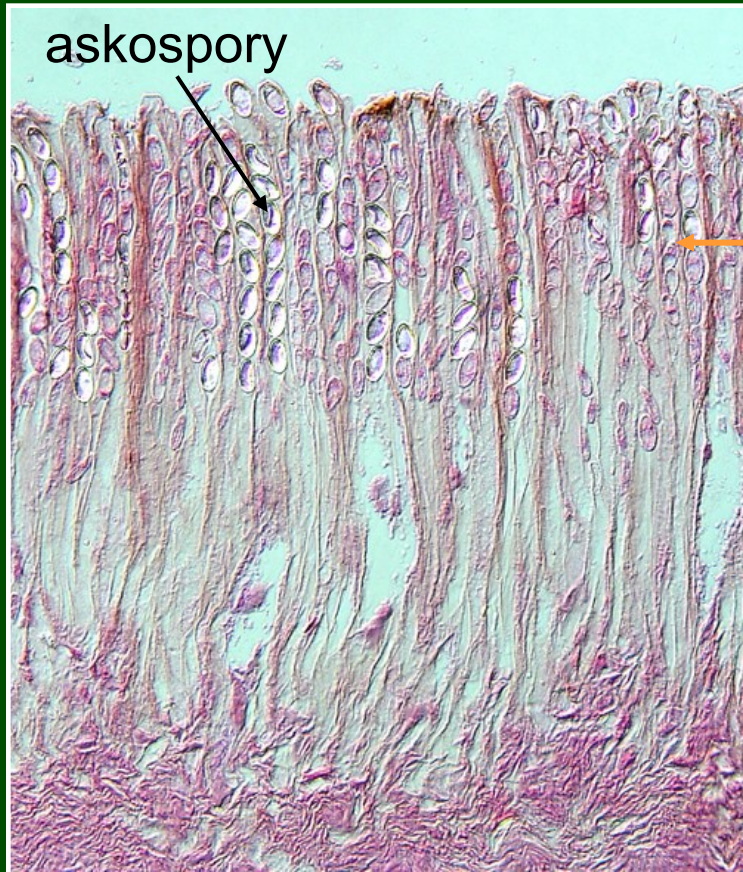

Peziza – řasnatka   Víceméně miskovitá askomata
(apothecia) dosahují velikosti 5-10 cm.

výskyt na různých substrátech
(dřevo, půda, spáleniště, zdivo)

průřez výtrusorodou vrstvou
(hymeniem) zralého apothecia

askospory

palisáda
vřecek a
parafýz

Gyromitra infula – ucháč čepcovitý

mozkovitě zprohýbaná stopkatá apothecia

Výskyt: na tlejících kmenech a pařezech nebo na zemi v kontaktu s rozkládajícím se dřevem. Na podzim.

Morchella – smrž

morfoložicky silně diferencovaná
stopkatá apothecia

na jaře v sadech a parcích
oblíbené jedlé druhy

Choiromyces venosus – bělolanýž obecný

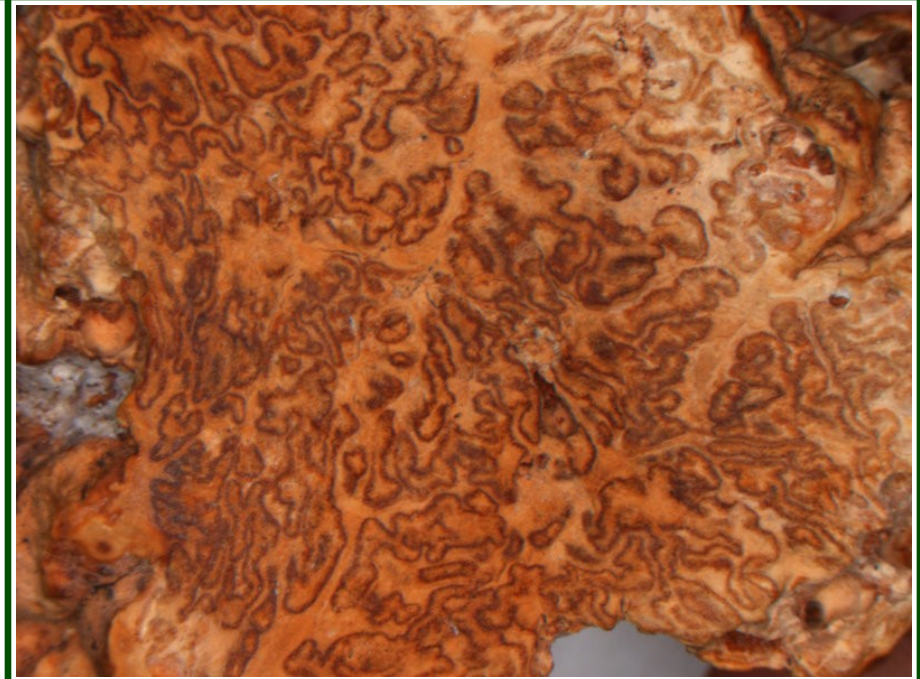

morfologicky extrémně diferencovaná podzemní apothecia
- tzv. tuberothecia

silně aromatická – zoochorie

mykorrhiza se dřevinami, výskyt na hlinitopísčitéch půdách

řez plodnicí se zprohýbaným rouškem

Tuber rufum – lanýž ryšavý

drobná tuberothecia

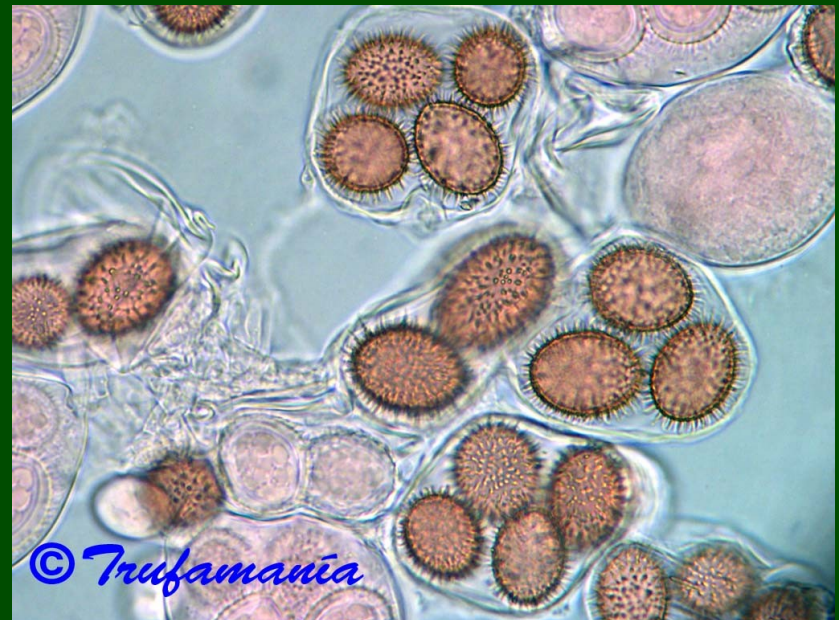
mykorhiza s listnáči i jehličnany, hlavně vápnité půdy

ostnité výtrusy

vakovitá vřecka
se 2-4 askosporami

© L. Zibarová

© Trufamania

Přehled pozorovaných objektů

ODDĚLENÍ: Ascomycota

TŘÍDA: Leotiomyces

ŘÁD: Erysiphales   *Microsphaera alphitoides* (padlí dubové) – **kleistothecia**
na povrchu listu, **kleistothecia s přívěsky** (a
uvnitř s vřecky)

ŘÁD: Rhytismatales   *Rhytisma acerinum* (svraštělka javorová) – stroma

TŘÍDA: Sordariomyces

ŘÁD: Xylariales   *Xylaria polymorpha* (dřevnatka mnohotvará) – stroma,
na průřezu **perithecia**

ŘÁD: Hypocreales   *Nectria* (+ anamorfa *Tubercularia*, rážovka) –
perithecia, sporochia; TP: řez perithecií

TŘÍDA: Pezizomyces

ŘÁD: Pezizales   *Peziza* (řasnatka) – **řez: vřecka s výtrusy, parafýzy**

Morchella (smrž) – stopkaté apothecium

Choiromyces (bělolanýž) – **tuberothecium (= uzavř.
apoth.) na řezu**